

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 136g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 270 alin. (5), 271 alin. (7) și a unor prevederi din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală
(competența Procurorului General și a adjuncților săi referitoare la transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală la alt organ de urmărire penală [II])

CHIȘINĂU

6 decembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 19 august 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 6 decembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 270 alin. (5), 271 alin. (7) și a textului „Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală. Excepția a fost ridicată de dna avocat Natalia Moloșag, în interesele dlui Alexei Vizdan, parte în dosarul nr. 10r-839/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău format din dnii Alexandru Gafton, Igor Chiroșca și Boris Talpă, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul excepției, pot fi rezumate după cum urmează.

4. La 15 septembrie 2020, Procuratura raionului Dubăsari a început urmărirea penală în privința dlui Alexei Vizdan pentru o escrocherie comisă cu folosirea situației de serviciu (articolul 190 alin. (2) lit. d) din Codul penal). Printr-o ordonanță din 16 septembrie 2021, un adjunct al Procurorului General a dispus, pe baza articolelor 270 alin. (5) și 271 alin. (7) din Codul de procedură penală, ca urmărirea penală în această cauză să fie exercitată în continuare de Procuratura raionului Dubăsari, deși astfel de cauze țin de competența materială a Procuraturii Anticorupție.

5. La 26 ianuarie 2021, dl Alexei Vizdan a contestat ordonanța de începere a urmăririi penale la procurorul ierarhic superior. Contestația a fost respinsă de procurorul ierarhic superior la 3 februarie 2021.

6. Astfel, dl Alexei Vizdan a contestat ordonanța de începere a urmăririi penale și ordonanța procurorului ierarhic superior de respingere a contestației în fața judecătorului de instrucție. Printr-o încheiere din 24 iunie 2021, Judecătoria Criuleni, sediul Dubăsari, a respins contestația.

7. Încheierea Judecătoriei Criuleni din 24 iunie 2021 a fost contestată cu recurs de dna avocat Natalia Moloșag, în interesele dlui Alexei Vizdan.

8. În cadrul examinării recursului, dna avocat Natalia Moloșag a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 270 alin. (5), a articolului 271 alin. (7) și a textului „Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală.

9. Printr-o încheiere din 20 iulie 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-a asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 124 Procuratura

„[...]”

(3) Competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 270 Competența procurorului la exercitarea urmăririi penale

„[...]”

(5) Procurorul General și adjuncții săi pot să dispună, prin ordonanță motivată, exercitarea urmăririi penale în cazurile prevăzute la alin.(1) de către procurorul din altă procuratură.

[...]"

Articolul 271 Verificarea competenței

„(1) Organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut de articolul 262 este obligat să-și verifice competența.

(2) Dacă organul de urmărire penală constată că nu este competent a efectua urmărirea penală, imediat, dar nu mai târziu de 3 zile, trimite cauza procurorului care exercită conducerea urmăririi penale pentru a o transmite organului competent. [...]

7) Procurorul General și adjuncții lui pot dispune, printr-o ordonanță motivată, efectuarea urmăririi penale de către orice organ de urmărire penală în conformitate cu prevederile prezentului cod.

[...]"

Articolul 313

Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„[...]

(6) Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției susține că articolele 270 alin. (5) și 271 alin. (7) din Codul de procedură penală le conferă Procurorului General și adjuncților săi o marjă discreționară nelimitată cu privire la stabilirea competenței organelor de urmărire penală. În opinia autorului excepției, prevederile în discuție sunt contrare articolelor 4, 16, 20, 21, 26, 54, 119 și 124 alin. (3) din Constituție.

13. Autorul excepției de neconstituționalitate a afirmat că, potrivit articolului 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, doar încheierile judecătorului de instrucție privind refuzul de pornire a urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale pot fi atacate cu recurs la Curtea de Apel în termen de 15 zile de la data pronunțării. Totuși, pentru alte situații, încheierile judecătorului de instrucție sunt irevocabile și nu pot fi atacate cu recurs. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală contravin articolelor 16 și 20 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor norme din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul părții într-un proces din fața instanței de judecată. Astfel, excepția a fost ridicată de un subiect căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Curtea reține că obiectul excepției îl constituie articolele 270 alin. (5), 271 alin. (7) și textul „Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală.

18. Prevederile articolului 313 alin. (6) din Codul de procedură penală au fost contestate anterior în fața Curții Constituționale prin prisma aceluiași norme din Constituție (a se vedea HCC nr. 26 din 23 octombrie 2007; HCC nr. 21 din 22 iulie 2016; DCC nr. 128 din 15 noiembrie 2018; DCC nr. 32 din 25 martie 2021; DCC nr. 77 din 16 iunie 2022).

19. În Decizia nr. 77 din 16 iunie 2022, § 25, Curtea a menționat că nicio prevedere din Constituție și nici din Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. Sub acest aspect, articolul 119 din Constituție stabilește că împotriva hotărârilor judecătorești părțile interesate pot exercita căile de atac „în condițiile legii”.

20. Curtea a menționat că acțiunile, inacțiunile și erorile comise la etapa urmăririi penale pot fi invocate în cadrul examinării cauzei în fond, iar după pronunțarea sentinței, persoanele interesate au dreptul la apel și recurs. Doar după pronunțarea unei sentințe este deschisă calea spre al doilea grad de jurisdicție (a se vedea HCC nr. 21 din 22 iulie 2016, §§ 30-35).

21. Așadar, Curtea constată că, în partea referitoare la articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, sesizarea este una repetată și nu au intervenit elemente noi care să provoace reconsiderarea jurisprudenței Curții.

22. Cu privire la articolele 270 alin. (5) și 271 alin. (7) din Codul de procedură penală, Curtea constată că acestea reglementează competența Procurorului General și a adjuncților săi referitoare la transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală la alt organ de urmărire penală. Autorul excepției a invocat pretinsa încălcare a articolelor 4 [*drepturile și libertățile omului*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 26 [*dreptul la apărare*], 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor*

libertăți], 119 [*folosirea căilor de atac*] și 124 alin. (3) [*Procuratura*] din Constituție.

23. Deși articolele 270 alin. (5) și 271 alin. (7) din Codul de procedură penală nu au constituit obiectul unor sesizări, conținutul lor se regăsește și în alte norme din Cod care au fost contestate la Curtea Constituțională, invocându-se aceleași argumente (DCC nr. 125 din 3 august 2021).

24. În sesizarea care a stat la baza Deciziei nr. 125 din 3 august 2021, autorul ei a contestat articolul 257 alin. (5) din Codul de procedură penală, potrivit căruia Procurorul General și adjuncții lui dețin competența de a dispune, în mod motivat, transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală unui alt organ de urmărire penală. În motivarea acelei sesizări, autorul ei s-a bazat pe normele constituționale invocate și în prezenta cauză, cu excepția articolelor 119 și 124 alin. (3).

25. Referitor la incidența articolelor 4, 16, 23 și 54 din Constituție, Curtea a menționat că acestea nu au o aplicare de sine stătătoare. Pentru a putea fi invocate trebuie să existe o ingerință într-un drept fundamental (DCC nr. 125 din 3 august 2021, §§ 20-22).

26. Cu privire la invocarea principiului constituțional al prezumției nevinovăției, garantat de articolul 21 din Constituție, Curtea a reținut că norma contestată nu instituie vreo prezumție cu privire la vinovăția persoanelor acuzate de comiterea infracțiunilor. Prin urmare, Curtea a decis că articolul 21 din Constituție nu este incident (DCC nr. 125 din 3 august 2021, § 23).

27. Curtea a examinat incidența articolelor 20 și 26 din Constituție în raport cu competența Procurorului General și a adjuncților săi de a dispune, în mod motivat, transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală unui alt organ de urmărire penală. Curtea a notat că retragerea cauzei penale presupune întocmirea unei ordonanțe motivate prin care se justifică necesitatea efectuării urmăririi penale de un alt organ de urmărire penală. Totodată, Curtea a reținut că transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală unui alt organ de urmărire penală nu este o procedură de soluționare a cauzei în fond, ci constituie o acțiune procesuală, care ține de eficiența organizării și desfășurării urmăririi penale. Cerința motivării ordonanței în discuție limitează marja discreționară a Procurorului General și a adjuncților săi în domeniul respectiv. Sub acest aspect, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că, având în vedere principiile care guvernează activitatea parchetelor și rolul acestora în etapele inițiale ale procedurii penale, este justificată existența unui control ierarhic de către un parchet de nivel superior (a se vedea *Mihalache v. România* [MC], 8 iulie 2019, § 122). Prin urmare, Curtea nu a constatat afectarea articolelor 20 și 26 din Constituție prin aplicarea prevederilor contestate (DCC nr. 125 din 3 august 2021, §§ 28-31).

28. Așadar, având în vedere că problema ridicată în prezenta excepție și în Decizia nr. 125 din 3 august 2021 sunt similare, Curtea reține că considerentele acestei decizii sunt aplicabile *mutatis mutandis*.

29. În ceea ce privește articolul 119 din Constituție invocat în prezenta cauză, Curtea nu constată vreo legătură între conținutul acestei norme și competența Procurorului General și a adjuncților lui de a dispune transmiterea

cauzei de la un organ de urmărire penală unui alt organ de urmărire penală. Articolul 119 stabilește că părțile interesate și organele de stat competente pot exercita, în condițiile legii, căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești.

30. Referitor la articolul 124 alin. (3) din Constituție, care stabilește că competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege, Curtea observă că legislatorul a reglementat competența acesteia în Codul de procedură penală, iar modul de organizare și funcționare în Legea cu privire la Procuratură. Prin urmare, așa cum competențele și modul de organizare și funcționare a Procuraturii sunt reglementate prin lege, articolul 124 alin. (3) din Constituție este respectat.

31. Prin urmare, având în vedere cele menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 270 alin. (5), 271 alin. (7) și a textului „Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale” din articolul 313 alin. (6) din Codul de procedură penală, ridicată de dna avocat Natalia Moloșag, în interesele dlui Alexei Vizdan, parte în dosarul nr. 10r-839/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 6 decembrie 2022

DCC nr. 169

Dosarul nr. 136g/2022